

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ด้วยสภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้จำนวนรถยนต์ในกรุงเทพมหานครมีปริมาณเพิ่มขึ้นสูง ซึ่งในช่วงสิ้นปี พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานครมีจำนวนรถที่จดทะเบียนทั้งสิ้นจำนวน 5,399,153 คัน (ฝ่ายสถิติ กลุ่มวิชาการและวางแผน สำนักจัดระบบการขนส่งทางบก กรมการขนส่งทางบก) ดังนั้นการจราจรจึงมีสภาพที่ติดขัด โดยเฉพาะในเวลาเร่งด่วนมีสภาพการจราจรติดขัดอย่างมาก ทำให้เสียทรัพยากรน้ำมัน เวลา และทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ใช้รถใช้ถนนอีกด้วย โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดจากการใช้รถใช้ถนนในสภาพการจราจรปัจจุบัน

ปัญหาการจราจรเป็นปัญหาหนึ่งที่สลับซับซ้อน เกิดจากสาเหตุหลายประการ เนื่องจากในเมืองมีพื้นผิวการจราจรจำนวนน้อย อีกทั้งระบบขนส่งมวลชนสาธารณะยังไม่เพียงพอ ทำให้ต้องมีการปรับปรุงระบบขนส่ง ทำให้สามารถรองรับปริมาณประชาชนที่ต้องการเดินทางให้เพียงพอ ปัญหาผังเมืองไม่สมบูรณ์ ปัญหาการขาดระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ที่สมบูรณ์และปัญหาอื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่ และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานจราจรก็เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาจราจรในปัจจุบัน ดังนั้นหากสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยการลดพฤติกรรมที่เป็นการกระทำผิดกฎหมายจราจร โดยเพิ่มมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดของเจ้าพนักงานจราจร ก็จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหารถติดได้ระดับหนึ่ง

มาตรการบังคับใช้กฎหมายจราจร เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาปัญหาการจราจรติดขัดได้เป็นอย่างดี โดยการเน้นการจัดกุมผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายจราจรกำหนด ซึ่งในการจัดกุมผู้กระทำความผิด ตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีการเรียกเก็บใบอนุญาตขับขี่ของผู้กระทำความผิดไว้ และออกใบสั่งเจ้าพนักงานจราจรให้แทน เพื่อใช้แทนใบอนุญาตขับขี่ ขณะเดียวกันใบสั่งของเจ้าพนักงานจราจรจะปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับวันเดือน ปี ที่กระทำความผิด ข้อกล่าวหา ชื่อผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถ ลักษณะสำคัญของรถที่กระทำความผิด เช่น ประเภท สี ยี่ห้อ หมายเลขทะเบียน สถานที่ที่กระทำความผิด รวมไปถึงสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวเพื่อชำระค่าปรับและขอรับอนุญาตขับขี่คืน

วัตถุประสงค์ของการออกใบสั่งเจ้าพนักงานจราจร ก็เพื่อเป็นการแจ้งความ (Notification) เป็นหมายเรียกตัว (Summons) เป็นแบบฟอร์มการให้สัญญา (Promissory Note) เป็นแบบฟอร์มการดำเนินคดี (Complain Form) จุดประสงค์ในการใช้ใบสั่งเหล่านี้ ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎจราจร ซึ่งถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร และ เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดจากการจราจร บทลงโทษของใบสั่งเจ้าพนักงานจราจรเป็นไป 2 ลักษณะด้วยกันคือ ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจราจรต้องชำระค่าปรับตามวันเวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ใน ใบสั่งที่เจ้าพนักงานจราจร หรือไม่ก็ต้องไปพิจารณาในชั้นศาลถ้าหากไม่ยอมชำระค่าปรับ (กองบังคับการตำรวจจราจร, 2536)

### ตารางที่ 1.1

ผลการปฏิบัติตามโครงการการจัดระเบียบจราจรของ

บช.น. ในเขตพื้นที่ บก.น. 5

| เดือน      | พ.ศ. 2549<br>ออกใบสั่ง (ราย) | พ.ศ. 2550<br>ออกใบสั่ง (ราย) |
|------------|------------------------------|------------------------------|
| มกราคม     | 45,969                       | 47,743                       |
| กุมภาพันธ์ | 55,210                       | 56,801                       |
| มีนาคม     | 54,457                       | 55,457                       |
| เมษายน     | 56,141                       | 64,572                       |
| พฤษภาคม    | 48,931                       | 47,686                       |
| มิถุนายน   | 48,635                       | 51,501                       |
| กรกฎาคม    | 45,704                       | 48,654                       |
| สิงหาคม    | 44,945                       | 48,094                       |
| กันยายน    | 44,669                       | 48,488                       |
| ตุลาคม     | 39,081                       | 44,703                       |
| พฤศจิกายน  | 49,902                       | 56,558                       |
| ธันวาคม    | 39,988                       | 42,868                       |
| รวม        | 573,332                      | 613,143                      |

ที่มา: ศูนย์ควบคุมและสั่งการจราจร บก.02 กองบัญชาการตำรวจนครบาล

จากตารางที่ 1.1 ซึ่งเป็นข้อมูลผลการปฏิบัติตามโครงการจัดระเบียบจราจรของ บข.น. ในพื้นที่ บก.น. 5 เปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาเดือน มกราคม ถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2549 กับ ช่วงเวลาเดือน มกราคม ถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2550 แสดงให้เห็นจำนวนการออกไปส่งเพิ่มขึ้น จำนวน 39,811 รายและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเดือนของปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 ตั้งแต่ เดือนเมษายน ถึงเดือน พฤศจิกายน มีจำนวนการออกไปส่งเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้นแม้จะมีการ เพิ่มมาตรการบังคับใช้กฎหมายจราจรแต่ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตพื้นที่ของ บก.น. 5 ก็ยังมีการกระทำผิดกฎหมายจราจรปรากฏอยู่

ตารางที่ 1.2

ข้อมูลการกระทำผิดตามมาตรการบันทึกคะแนน

| ลำดับ | รายการ / งาน                                 | ปี 2549         | ปี 2550        |
|-------|----------------------------------------------|-----------------|----------------|
|       |                                              | 16 ม.ค.-31 ธ.ค. | 1 ม.ค.-30 พ.ย. |
| 1.    | การกระทำผิดเกินกว่า 1 ครั้งภายใน 1 ปี        | 587             | 757            |
| 2.    | คืนใบอนุญาตให้ผู้ขับขี่เมื่อครบกำหนดยึด      | 325             | 452            |
| 3.    | การพักใช้ใบอนุญาตขับขี่                      | 387             | 431            |
|       | รวม                                          | 1,299           | 1,640          |
| 4.    | การบันทึกความผิดและคะแนนครั้งละ 10 คะแนน (A) | 29,175          | 29,632         |
| 5.    | การบันทึกความผิดและคะแนนครั้งละ 20 คะแนน (B) | 7,376           | 5,652          |
| 6.    | การบันทึกความผิดและคะแนนครั้งละ 20 คะแนน (C) | 60,494          | 57,354         |
| 7.    | การบันทึกความผิดและคะแนนครั้งละ 20 คะแนน (D) | 67,294          | 65,864         |
|       | รวม                                          | 164,339         | 225,985        |
| 8.    | จำนวนที่ต้องอบรมและทดสอบผู้ขับขี่            | 573             | 657            |
| 9.    | จำนวนที่มาอบรมและผ่านการทดสอบ                | 557             | 675            |
|       | รวม                                          | 1,130           | 1,332          |

หมายเหตุ: ข้อกำหนดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การดำเนินการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบ ผู้ขับขี่ที่กระทำผิด และ การพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2545 (ผนวก ข)

ที่มา: กองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจจราจร

ปัจจุบันกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีการเพิ่มมาตรการบันทึกคะแนนตามความผิด 16 ฐานความผิด หากถูกบันทึกคะแนนเกิน 60 คะแนนหรือในกรณีกระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี ต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ หรือต้องเข้ารับการอบรมจราจร จาก บก.จร. ทำให้สถิติผู้กระทำความผิดและถูกจับกุมมีจำนวนลดลง ซึ่งเป็นการใช้มาตรการบังคับใช้กฎหมายรูปแบบใหม่ นอกจากการไปชำระค่าปรับที่สถานีตำรวจ และการใช้มาตรการดังกล่าวซึ่งมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2549 สถิติการจัดกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจราจร โดยการออกหนังสือคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรทั่วทุกเขตในกรุงเทพมหานคร เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง ปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนลดลง และจากบทบัญญัติของกฎหมายให้ผู้กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี ต้องได้รับการอบรมจราจรจาก บก.จร. และต้องทำการทดสอบให้ผ่านเกณฑ์เกินกว่าร้อยละ 50 จึงจะผ่านการทดสอบ ดังนั้นมาตรการดังกล่าวน่าจะทำให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้กระทำความผิดของผู้ขับขี่รถยนต์ เนื่องจากทำให้ต้องเสียเวลาในการไปชำระค่าปรับแล้ว หากกระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี ต้องเสียเวลาไปรับการอบรมจราจรและยังต้องทำการทดสอบให้ผ่านอีกด้วย

#### มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

จากสภาพการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจทำให้การสัญจรคับคั่งมากขึ้น โดยเฉพาะเวลาเร่งรีบที่ทุกท่านต้องลดระยะเวลาให้ทันตามความต้องการในอาชีพการงาน ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมายจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนนในปัจจุบันและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แม้จะมีตำรวจจราจรคอยควบคุมการจราจรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่เพื่ออำนวยความสะดวกการจราจร มีการลงโทษว่ากล่าวตักเตือน แต่ก็ยังมีผู้ที่มีพฤติกรรมที่กระทำความผิดอยู่และมีแนวโน้มของพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมายจราจรมากขึ้น จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดอุบัติเหตุส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและทรัพย์สิน โดยเฉพาะผู้ขับขี่รถยนต์เมื่อเกิดการกระทำความผิดและเกิดอุบัติเหตุขึ้นความรุนแรงและความสูญเสียจะมากเนื่องจากมีขนาดใหญ่ ความเร็วสูง และส่งผลให้ปัญหาการจราจรมากขึ้นก็คือรถติดเนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายจากพื้นที่ที่กว้างจากการเกิดอุบัติเหตุ บางครั้งต้องใช้เครื่องมือหนักในการขนย้าย ผู้ศึกษารับราชการตำรวจ และศึกษาอยู่ที่คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาการบริหารงานยุติธรรมเห็นความสำคัญของปัญหาการจราจรที่ติดขัดจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของผู้ขับขี่รถยนต์โดยเฉพาะผู้ขับขี่ที่กระทำความผิดกฎหมายจราจร ถ้าหากศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้ขับขี่ได้แล้วก็จะสามารถลดพฤติกรรมดังกล่าวที่เป็นความผิดได้ สภาพการกระทำความผิดกฎหมายจราจรลดลง และจะเป็นผลดีต่อการลดการเกิดอุบัติเหตุ ลดการสูญเสียที่เกิดทั้งร่างกายและทรัพย์สินจากอุบัติเหตุ

โดยเฉพาะ บก.น. 5 ซึ่งรับผิดชอบการตรวจของสถานีตำรวจ 9 สถานีและเป็นพื้นที่ที่มีการตรวจ คืบคลั่งจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้ขับขี่รถยนต์ที่กระทำความผิดตามกฎหมายจราจร กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ บก.น. 5

### วัตถุประสงค์

ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกระทำความผิดของผู้ขับขี่รถยนต์ตามกฎหมายจราจร โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของผู้ใช้รถใช้ถนนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ขับขี่รถยนต์ตามกฎหมายจราจรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดกฎหมายจราจร

### ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ขับขี่รถยนต์ที่กระทำความผิดตามกฎหมายจราจร กรณีศึกษาในเขต บก.น. 5 เนื่องจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ อีกทั้งมีจำนวนประชากรอยู่เป็นจำนวนมาก และมีจำนวนประชากรที่ขับขี่รถยนต์ที่กระทำความผิดกฎหมายจราจรอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถวัดผลได้อย่างแน่นอนมีความน่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการศึกษาแบบสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) โดยการสำรวจจากกลุ่มประชากรตัวอย่างภายในเขตพื้นที่ที่กำหนด คือ เขตพื้นที่รับผิดชอบของ บก.น. 5 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ใช้รถยนต์ในเขตพื้นที่ บก.น. 5 ที่เคยถูกตำรวจจราจรจับกุมในข้อกล่าวหาที่กฎหมายจราจรกำหนดและมาชำระค่าปรับที่สถานีตำรวจนครบาล

### นิยามศัพท์ในการศึกษา

“การจราจร” หมายถึง การสัญจรทางบกที่ใช้รถยนต์เป็นพาหนะ ตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ รถจักรยานยนต์ รถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถยนต์บรรทุก ที่สัญจรไปมาบนถนนหลวง

“การบังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด” หมายถึง การบังคับใช้กฎหมายจราจรของเจ้าพนักงานจราจรและเจ้าหน้าที่จราจร ตามข้อกำหนดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การดำเนินการ

บันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิด และการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2545

“กฎหมายจราจร” หมายถึง พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อบังคับใช้ให้พึงกระทำ และงดเว้นการกระทำ ที่เป็นการขัดต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในที่นี้ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด พ.ศ. 2535

“ใบสั่ง” หมายถึง ใบสั่งเจ้าพนักงานจราจร ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรได้ออกให้แก่ ผู้ถูกจับกุมซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรกำหนด

“บก.จร.” หมายถึง กองบังคับการตำรวจจราจร

“บข.น.” หมายถึง กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ครอบคลุมกรุงเทพมหานคร

“บก.น. 5” หมายถึง กองบังคับการตำรวจนครบาลห้า ประกอบด้วยสถานีตำรวจนครบาลในสังกัด ดังนี้คือ

1. สถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร
2. สถานีตำรวจนครบาลบางโพธิ์
3. สถานีตำรวจนครบาลทุ่งมหาเมฆ
4. สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
5. สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ
6. สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน
7. สถานีตำรวจนครบาลพระโขนง
8. สถานีตำรวจนครบาลบางนา
9. สถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ

#### สมมุติฐานของการวิจัย

พฤติกรรมการกระทำผิดของผู้ขับขี่รถยนต์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านอิทธิพลต่อการกระทำผิดกฎหมายจราจร

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาครั้งนี้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพพื้นที่และสภาพการจราจรของพื้นที่ บก.น. 5
2. ทำให้ทราบว่าประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจรหรือไม่ อย่างไร
3. ทำให้ทราบถึงสาเหตุการกระทำผิดกฎหมายจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์ในเขตพื้นที่ บก.น. 5
4. ทำให้ทราบทัศนะของผู้ขับขี่รถยนต์ต่อแนวทางการบังคับใช้กฎหมายจราจรและการกระทำผิดกฎหมายจราจร
5. นำมาตรการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น